

ОСОБЛИВОСТІ ОПОДАТКУВАННЯ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Погорелова Ольга Миколаївна,

здобувач вищої освіти спеціальності 072 Фінанси, банківська справа та страхування

Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв, Україна

***Анотація:** повномасштабне вторгнення Росії на територію України стало серйозним викликом не лише для громадян, а й для фінансової системи держави. Військові дії істотно ускладнили процес адміністрування податків, що зумовило необхідність реформування податкової політики. Метою змін стало забезпечення максимально можливих надходжень до державного бюджету в умовах воєнного стану за рахунок посилення податкового контролю та адміністрування. Зміни та нововведення дозволили зберегти фінансову стабільність та забезпечити належне наповнення бюджету попри складні умови війни. Водночас податкова політика залишається гнучкою і може коригуватися відповідно до нових викликів та потреб економіки і суспільства.*

***Ключові слова:** оподаткування, реформи, Податковий Кодекс України*

Одним з найактуальніших завдань є реформування податкової політики таким чином, щоб в умовах воєнного стану забезпечити максимально можливі надходження до держбюджету. Це потребує посилення податкового адміністрування та контролю.

Тривалий період бойових дій на території України вимагає оперативного реагування та внесення відповідних коригувань до податкового законодавства, щоб відповідати мінливим умовам. На початку збройного конфлікту були впроваджені початкові зміни до Податкового Кодексу України, проте цей процес адаптації податкових норм до нових реалій триватиме й надалі, оскільки ситуація залишається нестабільною та потребуватиме подальших законодавчих кроків для забезпечення ефективного функціонування фіскальної системи в умовах військового стану [1].

До основних змін та нововведень в ПКУ можна віднести наступне:

- фізичні особи, які служать у Збройних Силах України, Національній гвардії чи інших військових формуваннях, звільнені від сплати податку на доходи фізичних осіб;
- для підприємств, що продовжують працювати на територіях, де ведуться бойові дії, передбачені податкові канікули та ряд пільг;
- знижені ставки ПДВ, податку на прибуток та єдиного соціального внеску;
- запроваджено нульову ставку ввізного мита на важливі для економіки та оборони товари;
- посилено боротьбу з контрабандою та незаконним переміщенням товарів через митний кордон та інші [2].

Внаслідок змін до Перехідних положень Податкового кодексу України на період дії воєнного чи надзвичайного стану, Державна податкова служба не застосовуватиме штрафні санкції до платників податків за несвоєчасну сплату податкових зобов'язань, порушення термінів подання податкової звітності, якщо встановлені строки припали на період від 24 лютого 2022 року до завершення воєнних дій, а також за затримку реєстрації податкових та акцизних накладних, несвоєчасне декларування залишків пального, спирту та інших підакцизних товарів.

Така тимчасова податкова амністія стала вимушеним, але необхідним кроком з боку влади, адже в умовах повномасштабної війни багатьом підприємствам та фізичним особам складно дотримуватися усіх податкових процедур та строків. Пріоритетом стало забезпечення безперервної діяльності суб'єктів господарювання, які продовжували працювати навіть в зонах активних бойових дій. Тож звільнення від штрафів за податкові порушення тимчасово знизило адміністративне навантаження на бізнес.

Разом з тим, уряд закликав усіх, хто має таку можливість, продовжувати сплачувати податки та збори для наповнення бюджету і фінансування оборонних та соціальних потреб держави в цей складний період. Адже податкові надходження залишаються критично важливим джерелом для функціонування держави під час війни. [4].

До цього всього ще можна додати, що починаючи з 1 квітня 2022 року і до завершення воєнних дій, фізичні особи-підприємці, які належать до 1-ї та 2-ї груп платників єдиного податку, тимчасово звільнені від обов'язку сплачувати цей податок. За зазначений період декларація єдиного податку не потребує заповнення. Водночас, фізичні особи-підприємці зазначених категорій, які скористалися правом на тимчасове звільнення від сплати єдиного податку під час воєнного стану, повинні будуть відобразити відсутність щомісячних авансових платежів у відповідних розділах податкової декларації у випадку виникнення обов'язку її подання. Така вимога є необхідною для належного документального підтвердження використання передбаченої законодавством пільги та уникнення потенційних непорозумінь чи донарахувань у майбутньому [3].

Водночас, слід мати на увазі, що пільга зі звільнення від фінансової відповідальності поширюється виключно на тих платників податків, які об'єктивно не можуть виконувати податкові зобов'язання через бойові дії та руйнування. Для решти підприємців, які зберегли спроможність провадити господарську діяльність, рекомендовано продовжувати сплачувати належні податки та збори, сприяючи тим самим наповненню державного бюджету в непростий воєнний час.

Крім того, на період дії воєнного стану в Україні цілодобовий доступ забезпечено до Єдиного державного реєстру декларацій осіб, уповноважених на виконання функцій держави або місцевого самоврядування. Винятком є декларації військовослужбовців Держприкордонслужби, ДССЗІЗР, УДО, розвідувальних органів, Збройних Сил та інших військових формувань, поліцейських спецпризначення, задіяних у бойових діях, полонених, а також

декларантів з тимчасово окупованих територій - незалежно від часу їх первинної подачі [5].

Згідно закону від 20.09.2023 № 3384-IX державні службовці мали право подавати декларації про майновий стан та доходи в добровільному порядку, проте тепер визначено обов'язок суб'єктів декларування, які у 2022 - 2023 роках не подали таку декларацію, тому вони зобов'язані не пізніше 31 січня 2024 року зробити це, в іншому випадку будуть накладені штрафні санкції.

Отже, в умовах військового стану податкова політика України зазнала істотних змін задля адаптації до нових викликів та забезпечення фінансової стабільності держави. Зокрема, були введені податкові пільги та стимули для підтримки бізнесу і населення, оптимізовані ставки окремих податків, спрощені процедури адміністрування, посилено боротьбу з контрабандою. Ці зміни дозволили зберегти достатній рівень надходжень до бюджету за складних умов війни. Водночас, податкова політика залишається гнучкою і може коригуватися залежно від потреб економіки та суспільства. Загалом прийняті заходи є вкрай необхідними для подолання наслідків війни та відновлення фінансово-економічної стабільності України.

Список використаних джерел

1. Єдиний податок: хто і як може не платити податки під час війни. ТРУДОВЕ ПРАВО. ТПУ. URL: <https://tr.tax.gov.ua/media-ark/local-news/print-581820.html> (дата звернення: 17.02.2023).

2. Про військовий стан. Закон України від 12.05.2015 № 2755-VIII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2755-17#Text> (дата звернення: 17.02.2023).

3. Усі єдинники 1 та 2 груп під час війни мають право не сплачувати ЄП. Офіційна позиція ДПСУ. Ділова Тернопільщина. 17.02.2023. URL: <https://news.dtkr.ua/simple/individual-single-tax/79876-usi-jedinniki-1-ta-2-grup-pid-cas-viini-maiut-pravo-ne-splacuvati-jep-oficiina-rozicija-dpsu> (дата звернення: 17.02.2023).

4. Оподаткування під час воєнного стану. Європейська Бізнес Асоціація. URL: <https://eba.com.ua/opodatкування-pid-chas-voennogo-stanu/> (дата звернення: 17.02.2023).

5. Відновлено е-декларування доходів під час воєнного стану та дію антикорупційних механізмів. Бухгалтер 911. 17.02.2023. URL: https://buh.ligazakon.net/news/222758_vdnovleno-e-deklaruvannya-dokhodv-pd-chas-vonnogo-stanu-ta-dyu-antikoruptynykh-mekhanizmiv (дата звернення: 17.02.2023).

***Abstract:** Russia's full-scale invasion of Ukraine has posed a serious challenge not only to citizens but also to the state's financial system. Military operations have significantly complicated the tax administration process, necessitating reforms to tax policy. The goal of the changes was to ensure maximum possible revenues to the state budget under martial law by strengthening tax control and administration. The changes and innovations have helped maintain financial stability and ensure proper budget replenishment despite the difficult conditions of war. At the same time, tax policy remains flexible and can be adjusted in accordance with new challenges and the needs of the economy and society.*

***Key words:** Taxation, reforms, Tax Code of Ukraine*

Науковий керівник:

Лагодієнко Н.В.,

*д-р екон. наук, доцент кафедри обліку і оподаткування
Миколаївський національний аграрний університет*